

B) EL DRET LINGÜÍSTIC

LES LLENGÜES OFICIALS EN LA DOCTRINA RECENT DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Lluís J. Segura Ginard*

Resumen al final del artículo.

The abstract can be found at the end of the article.

En el treball s'analitza la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, en relació amb la impugnació de diversos preceptes de l'Estatut d'autonomia de Catalunya que regulen l'ús de les llengües oficials en aquesta comunitat autònoma. S'hi exposen diversos elements de judici que posen en qüestió la construcció d'alguns dels raonaments emprats pel Tribunal per justificar la seva decisió en aspectes fonamentals com el significat i l'abast del concepte de llengua pròpia, la interpretació del deure de conèixer el català, l'exigència de coneixements d'aquesta llengua per a determinats professionals del dret i per al personal de l'Administració de l'Estat a Catalunya, les llengües vehiculars en l'ensenyament i el principi de disponibilitat lingüística en el camp de la protecció dels consumidors i usuaris. Així mateix, es posa en dubte que, en àmbits determinats, només el principi de normalització lingüística —que no dimana de la Constitució— pugui justificar una posició prioritària del català.

Paraules clau: llengües oficials, Estatut d'autonomia, règim jurídic del català, llengua pròpia, deure de coneixement, normalització lingüística, llengua vehicular en l'ensenyament, disponibilitat lingüística.

---

* Lluís J. Segura Ginard, advocat de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Data de recepció de l'article: 10.10.2011; data d'avaluació: 13.10.2011; data d'acceptació de la versió definitiva: 17.10.2011

Sumari

1. Introducció.
2. El català com a llengua pròpia de Catalunya.
  - 2.1. Plantejament de la qüestió.
  - 2.2. Llengua oficial i llengua pròpia.
  - 2.3. L'ús del català en les actuacions públiques internes i en les comunicacions als ciutadans.
3. El deure de conèixer el català.
  - 3.1. La posició del Tribunal Constitucional.
  - 3.2. El deure lingüístic general com a presumpció de coneixement.
4. L'exigència d'acreditació de coneixements de català per a determinats professionals del dret i per al personal de l'Administració de l'Estat a Catalunya.
  - 4.1. El rebuig a la impugnació.
  - 4.2. Dues observacions crítiques.
5. Les llengües oficials com a llengües docents.
  - 5.1. La doctrina que estableix el Tribunal.
  - 5.2. Qüestions que suscita aquesta doctrina.
6. El deure de disponibilitat lingüística de les entitats privades.
  - 6.1. Els raonaments del Tribunal Constitucional.
  - 6.2. El dret a ser atès en una llengua oficial.
  - 6.3. Era necessària la interpretació de conformitat amb la Constitució?
7. Consideració final sobre la normalització lingüística com a fonament de les decisions del legislador estatutari.
  - 7.1. Plantejament del tema.
  - 7.2. La projecció dels principis d'autonomia i de pluralisme polític.

Bibliografia.

1. Introducció

Transcorregut amb escreix més d'un any des de la publicació de la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC), és encara molt viu el debat sobre algunes qüestions que se'n deriven en relació amb el règim jurídic de les llengües oficials. Per moltes raons —incloses la modulació de la jurisprudència establerta en pronunciaments anteriors i la determinació del paper que pot jugar l'Estatut en aquesta matèria—, és aquesta una sentència important per a la interpretació i l'aplicació del règim juridicolingüístic i, en concret, per a l'ordenació de l'ús del català.

En aquest pronunciament, que tanta polèmica ha generat, l'alt tribunal respongué a la impugnació de diversos preceptes del text estatutari que s'ocupen d'aspectes lingüístics.¹ Tot i que la declaració d'inconstitucionalitat afecta tan sols un d'aquest preceptes, i en concret l'incís «y *preferente*» de l'article 6.2 de l'EAC, el Tribunal confirma l'adequació a la Constitució de diversos articles o parts d'aquests només si s'interpreten d'acord amb la doctrina que estableix la mateixa Sentència. Per això, i perquè els fonaments jurídics expressen consideracions de rellevància notable, és lícit afirmar que la STC 31/2010 entra directament en el nucli de la regulació constitucional del multilingüisme i suposa un punt d'inflexió en la seva jurisprudència. Com es veurà tot seguit, es tracta d'una doctrina que, en aspectes fonamentals, s'orienta cap a una lectura limitadora de la posició del català com a llengua pròpia i oficial de Catalunya.

La Sentència ha estat objecte de nombrosos comentaris en els mitjans de comunicació i en els mitjans jurídics especialitzats.² El contingut de la Sentència i la seva valoració són, per tant, coneguts, si més no en els seus trets generals. Per això, convé encaminar aquest treball vers els punts de la fonamentació jurídica de la Sentència que més interès puguin oferir des de l'òptica d'allò que podríem denominar les bases constitucionals de l'ordenació de les llengües oficials. Abans, però, cal deixar constància del fet que la tasca a la qual va haver d'enfrontar-se el Tribunal presentà moltes dificultats. Algunes es podrien qualificar d'ambientals i es concretaren, de manera insòlita, en una gran pressió dels mitjans de comunicació social, i de les forces socials i polítiques, que fou augmentant a mesura que el retard en dictar sentència es feia més gran.

1. El recurs d'inconstitucionalitat promogut per diputats del Grup Parlamentari Popular del Congrés dels Diputats s'adreçà contra determinats articles de la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, que contenen regulacions de caràcter lingüístic. S'impugnaren, en concret, els articles 6, ap. 1, 2, 3 i 5; 11.2; 33; 34; 35; 36; 50, ap. 4 i 5; 101, ap. 3; 102, ap. 1, 3 i 4, i 147, ap. 1, lletra a.

2. *Vid.*, entre d'altres: AA. DD. «Especial Sentència 31/2010 del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006». *Revista catalana de dret públic*, 2010; Blanco Valdés, R. L. «El Estatuto catalán y la Sentencia de nunca acabar». *Claves de Razón Práctica*, núm. 205, 2010, p. 11 i 12; Carreras, F. de, «¿Es constitucional el Estatuto de Cataluña?». *Claves de Razón Práctica*, núm. 206, 2010, p. 17 i 18; Milian i Massana, A. «Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, en relació amb les llengües oficials». *Revista Jurídica de les Illes Balears*, núm. 9, 2011, p. 39 i s.; Pons Parera, E. «Els efectes de la STC 31/2010, de 28 de juny, sobre el règim lingüístic de l'Estatut d'autonomia de Catalunya». *Revista d'Estudis Autonòmics i Federals*, núm. 12, 2011, p. 120-152; Tur Ausina, R. i Álvarez Conde, E. *Las consecuencias jurídicas de la Sentencia 31/2010, de 28 de junio, del Tribunal Constitucional sobre el Estatuto de Cataluña. La Sentencia de la perfecta libertad*. Cizur Menor: Aranzadi, 2010, i Vernet, J. «Capítol IV. Els elements definidors de l'autonomia a Catalunya», a Barceló, M. i Vintró, J. (coords.). *Manual de dret públic de Catalunya*. Barcelona: Atelier, 2a. ed., 2011. També cal destacar el conjunt de treballs d'AA. DD. que s'agrupen en el núm. 12, de 2011, de la *Revista d'Estudis Autonòmics i Federals*.

A Catalunya la inquietud creixia perquè l'elaboració de l'articulat s'havia procurat fer amb garanties jurídiques i perquè la legitimitat democràtica estava assegurada amb el sotmetiment del text a referèndum. Altres problemes provenien del mateix òrgan de justícia constitucional: malestar entre els magistrats, alguns dels quals estaven pendents de renovació (un d'ells va ser objecte d'una discutible recusació); canvis de ponent i dificultats per aconseguir el consens respecte dels diversos projectes de sentència... Finalment, no es pot oblidar que el recurs d'inconstitucionalitat tenia per objecte un conjunt nombrós de preceptes i que els temes objecte d'estudi eren certament complexos. La Sentència que s'aprovà finalment es publicà amb cinc vots particulars.

Tot i això, la majoria dels magistrats aconseguiren el consens en formulacions bàsiques sobre el règim constitucional de les llengües, inspirades en bona mesura en la jurisprudència precedent del Tribunal, en les quals hi ha significativament un ànim de trobar solucions raonables i prudentes. Ara bé, en alguns moments el tractament de les impugnacions en matèria lingüística traspua una redacció que sembla massa influïda pels elements externs als quals s'ha fet referència i que arriba a ser clarament reactiva. Hi ha, a més, un llenguatge sovint preventiu i revelador d'una enorme preocupació per la situació de la llengua castellana, la qual, als ulls dels magistrats, sembla estar en perill davant el tractament que l'EAC dispensa a la llengua catalana. Aquesta, amb la STC 31/2010, perd potència jurídica com a llengua oficial. Això sorprèn encara més quan hom pensa que l'objecte d'enjudiciament no és un producte exclusiu del Parlament de Catalunya, sinó un Estatut d'autonomia, norma institucional bàsica de la comunitat autònoma (article 147.1 CE) que, com a culminació dels mecanismes de pacte i de participació, aproven les Corts Generals mitjançant llei orgànica (article 81 CE).³

El resultat dels fonaments jurídics dedicats a la matèria lingüística ha inquietat una part de la doctrina especialitzada, tant per l'abast de la doctrina que s'estableix com per la construcció tècnica dels raonaments jurídics que la sustenten, que en alguns casos presenta deficiències notòries. Com es veu, es tracta d'una Sentència complexa, polèmica i molt qüestionada tècnicament, que pot condicionar l'evolució del règim de les llengües oficials en els propers

---

3. No és aquesta l'ocasió d'entrar en un dels grans temes que planteja la STC 31/2010: la posició dels estatuts en el sistema de fonts i el seu contingut constitucionalment admissible. Per a aquest debat, entre d'altres, *vid.*, recentment, Aparicio Pérez, M. A. «Posición y funciones de los Estatutos de Autonomía en la STC 31/2010». *Revista d'Estudis Autònoms i Federals*, núm. 12, 2011, p. 16-43, i Viver Pi i Sunyer, C. «El Tribunal Constitucional, ¿"sempre, només...i indiscutible"? La funció constitucional dels estatuts en l'àmbit de la distribució de competències segons la STC 31/2010». *Revista d'Estudis Autònoms i Federals*, núm. 12, 2011, p. 363-402.

temps, que obligarà a canvis normatius i que ja ha començat a influir decisivament en la jurisprudència del Tribunal Suprem i d'altres òrgans judicials.

2. El català com a llengua pròpia de Catalunya

2.1. Plantejament de la qüestió

L'apartat 1 de l'article 6 de l'EAC disposa que «La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i és també la llengua normalment utilitzada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament». El caràcter de llengua pròpia ja apareixia en l'article 3.1 de l'Estatut català de 1979 i el legislador autonòmic l'havia acollit primer en l'article 2.1 de la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística i, després, en l'article 2 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, en el qual s'afirmava que el català és la llengua de les institucions i administracions catalanes, com també que és «la llengua preferentment utilitzada per l'Administració de l'Estat a Catalunya en la forma que ella mateixa determini». L'EAC dóna una passa més en establir més clarament que el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i els mitjans de comunicació de Catalunya.

En examinar la impugnació de l'article 6.1 de l'EAC, el Tribunal declara inconstitucional i nul l'incís «y preferente». Els arguments de la Sentència apareixen en els fragments següents del FJ 14.a:

«La definición del catalán como “la lengua propia de Cataluña” no puede suponer un desequilibrio del régimen constitucional de la cooficialidad de ambas lenguas en perjuicio del castellano. Si con la expresión “lengua propia” quiere significarse ... que el catalán es lengua peculiar o privativa de Cataluña, por contraste con el castellano... , la dicción del art. 6.1 EAC es inobjetable. Si de ello, por el contrario, pretende deducirse que únicamente el catalán es lengua de uso normal y preferente del poder público, siquiera sea sólo del poder público autonómico, se estaría contradiciendo una de las características constitucionalmente definidoras de la oficialidad lingüística...» (ser mitjà normal de comunicació entre els ciutadans i els poders públics i entre aquests mateixos).

I afegeix el Tribunal:

«... el concepto de “preferencia”, por su propio tenor, trasciende la mera descripción de una realidad lingüística e implica la primacía de una lengua sobre otra en el territorio de la Comunidad Autónoma, imponiendo, en definitiva, la prescripción de un uso prioritario de

una de ellas, en este caso, del catalán sobre el castellano, en perjuicio del equilibrio inexcusable entre dos lenguas igualmente oficiales y que en ningún caso pueden tener un trato privilegiado. La definición del catalán como lengua propia de Cataluña no puede justificar la imposición estatutaria del uso preferente de aquella lengua, en detrimento del castellano ..., por las Administraciones Públicas y los medios de comunicación públicos de Cataluña, sin perjuicio, claro está, de la procedencia de que el legislador pueda adoptar, en su caso, las adecuadas y proporcionadas medidas de política lingüística tendentes a corregir, de existir, situaciones históricas de desequilibrio de una de las lenguas oficiales...».

2.2. Llengua oficial i llengua pròpia

El Tribunal Constitucional realitza una interpretació de la noció de llengua pròpia, i de les conseqüències que se'n deriven, que es distancia clarament de la posició que en general havia mantingut la doctrina, la qual havia indagat sobre l'abast d'aquest adjectiu a partir de la voluntat del legislador estatutari d'atribuir-li una gran significació funcional en l'àmbit de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, dels ens locals catalans i de la ràdio i la televisió autonòmiques, en consonància amb la pràctica seguida des de fa dècades. Per a molts autors és viable un ús majoritari de la llengua pròpia en els àmbits esmentats sempre que es respectin els drets lingüístics dels ciutadans.⁴

La Sentència conté plantejaments que pràcticament assimilen els conceptes de llengua oficial i de llengua pròpia, deixant per a aquesta uns efectes limitats, a menys que entrin en joc les exigències de la normalització lingüística, els objectius de la qual justificarien, segons el Tribunal, una posició preponderant del català. Així, la llengua pròpia seria una llengua d'ús prioritari quan això aparegui justificat per raons de normalització.

Afirma el Tribunal que no es pot admetre que el significat de llengua pròpia impliqui que «únicament» el català pot esdevenir el vehicle d'ús «normal i preferent» del poder públic autonòmic perquè això trenca l'equilibri inexcusable entre llengües, i que no hi pot haver primacia, o ús prioritari, del català sobre el castellà, si bé —matisa el Tribunal— són possibles mesures de potenciació del català en atenció als objectius de la normalització lingüística.

---

4. *Vid.*, entre d'altres, Colom Pastor, B. *Llengua, dret i autonomia*. Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2011, p. 221 i 222; Jou i Mirabent, L. «Els principis de llengua pròpia i de llengües oficials en l'articulat de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 29, 1998, p. 7-22; Milian i Massana, A. «Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència...», cit, p. 44; Pons Perera, E. «Els efectes de la STC 31/2010...», cit., p. 125-130; Vernet, J. i Punset, R. *Llengua y Constitución*. Madrid: Iustel, 2007, p. 50-54; Vernet, J. (coord.); Pons, E.; Pou, A.; Solé, J. R., i Pla, A. M. *Dret lingüístic*. Valls: Cossetània, 2003, p. 126-130 i 167-168.

Com es pot comprovar, el màxim intèrpret de la Constitució acull certament una interpretació reactiva a una mena de jerarquia lingüística, quan realment el que pretén el legislador estatutari és consolidar al més alt nivell normatiu allò que el legislador ordinari ja havia determinat i la realitat institucional i social havia consolidat: és a dir, que la llengua en la qual es desenvolupi l'activitat dels poders públics autonòmics i dels mitjans de comunicació de la comunitat autònoma sigui normalment la llengua catalana, essent possible la prioritat en l'ús sense afectació dels drets lingüístics dels ciutadans perquè es tracta de la llengua que és privativa i, per això, ordinària i usual, emprada com a primera o única llengua si no hi ha circumstàncies que obliguin o facin aconsellable l'ús de l'altra llengua oficial. Dit d'una altra manera, els redactors de l'Estatut pretenien que la llengua *de* les institucions i les administracions catalanes fos el català, idea que lliga perfectament amb la de recuperació de la cultura i la llengua dels pobles d'Espanya a la qual es refereix el preàmbul de la Constitució de 1978. Des d'aquesta perspectiva, era possible, per part del Tribunal, una interpretació del concepte de preferència conforme amb la Constitució.

L'examen crític del pronunciament anul·latori del Tribunal porta també a considerar el següent:

- a) La idea de propietat suposa lògicament no només la d'ús normal, sinó quelcom més, perquè la llengua pròpia o privativa d'una institució és la que aquesta usa ordinàriament però també és la que la determina o selecciona en primer lloc i de manera més freqüent. Preferir una cosa a l'altra implica optar, decidir entre possibilitats que, en principi, són lícites. En tot cas, no hi ha dubte que es tracta d'una preferència només en l'ús i d'una preferència operativa i funcional, que no atribueix a la llengua preferida un *plusvalor* respecte a l'altra llengua oficial.
- b) En efecte, en una situació de bilingüisme, una de les llengües ha d'assolir necessàriament una presència més intensa, d'acord amb les corresponents regles organitzatives, que la fa més habitual com a vehicle de comunicació, sens perjudici de l'ús de l'altra llengua. Descartat l'ús simultani o paritari d'ambdues llengües,⁵ una d'aquestes esdevé necessàriament la primera, aquella que és emprada generalment per a les comunicacions o en l'inici d'un procediment o de qualsevol altra actuació administrativa. És aquesta, en definitiva, la llengua ordinària i usual de treball i de comunicació.

---

5. L'ús simultani de dues llengües constitueix un imperatiu excepcional en els ordenaments jurídics estatal i autonòmic, i té la seva virtualitat més destacada en el règim de publicació oficial de les disposicions i actes de les administracions públiques.

- c) La preferència del català, entesa d'aquesta manera, no és només una conseqüència natural del caràcter de pròpia, és també una decisió funcional que no implica cap desequilibri. La preferència del català no afecta l'oficialitat de l'altra llengua oficial, el castellà, ni la consideració d'aquesta com a vehicle normal de comunicació, com tampoc impedeix que, en nombroses actuacions i en funció del subjecte públic o privat que es relaciona amb el poder públic autonòmic, el castellà pugui ser la llengua oficial més usada i, per tant, la preferida per a determinades situacions. L'incís de l'article 6.2 de l'EAC anul·lat pel Tribunal no afecta la consideració del castellà com a mitjà normal de comunicació (lògicament la preferència opera respecte de dos mitjans normals de comunicació), ni restringeix el seu ús quan és constitucionalment exigible.
- d) Examinada així aquesta problemàtica, la noció de preferència o de llengua preferent perd en gran mesura la seva càrrega de polèmica, perquè l'ús preferent no és, en definitiva, més que l'ús inicial, habitual i per defecte, és a dir, un ús normal reforçat. Aquest ús determina, per exemple, que les administracions públiques puguin realitzar comunicacions d'ofici en la llengua pròpia, sense perjudici que s'hagi de conciliar la preferència amb els drets i els interessos legítims de les persones que es volen relacionar amb l'Administració en llengua castellana. Així mateix, aquest és l'ús inherent als mitjans de comunicació de titularitat de la Generalitat perquè, en bona mesura, la seva existència està lligada al fet que el català és la llengua pròpia i oficial de Catalunya.

2.3. L'ús del català en les actuacions públiques internes i en les comunicacions als ciutadans

Un conjunt de qüestions directament relacionades amb la noció de llengua pròpia i amb el seu ús normal es planteja en la Sentència en afrontar-se la impugnació de l'article 50.5 de l'EAC, en el qual es disposa el següent: «La Generalitat, l'Administració local i les altres corporacions públiques de Catalunya, les institucions i les empreses que en depenen i els concessionaris dels seus serveis han d'emprar el català en llurs actuacions internes i en la relació entre ells. També l'han d'emprar en les comunicacions i les notificacions dirigides a persones físiques o jurídiques residents a Catalunya, sens perjudici del dret dels ciutadans a rebre-les en castellà si ho demanen».

Aquí el Tribunal realitza una interpretació conforme per salvar la constitucionalitat del precepte:

«...en el marco de la política de fomento y difusión del catalán, las entidades públicas... pueden utilizar la lengua catalana con normalidad, sin perjuicio de poder utilizar también con normalidad el castellano, en sus relaciones internas, en las relaciones entre ellas y en sus comunicaciones con los particulares, siempre que se arbitren los mecanismos pertinentes para que el derecho de los ciudadanos a recibir tales comunicaciones en castellano pueda hacerse efectivo sin formalidades ni condiciones que redunden para ellos en una carga u obligación que les constituya en la posición de sujeto activo en sus relaciones con la Administración pública.» (FJ 23).

Comentant aquest pronunciament, Milian ha posat de manifest que el Tribunal no exigeix l'ús simultani o paritari d'ambdues llengües oficials i que, per tant, admet en general l'ús indistint.⁶ Si no fos així —convé afegir— cada un dels idiomes no seria oficial per ell mateix, és a dir, no seria un vehicle reconegut per a la comunicació normal entre els poders públics, o entre aquests i els ciutadans, amb validesa i eficàcia plenes. Ara bé, per coherència amb allò que s'exposa al FJ 14.ª, aquest ús indistint no ha de suposar donar preferència a cap de les dues llengües, afirmació difícilment conjugable amb la possibilitat admesa en la mateixa Sentència d'un ús prioritari i superior del català per exigències de la normalització lingüística.

Els raonaments de l'alt tribunal adquireixen novament una dimensió laberíntica. Si és possible l'ús indistint de les llengües i un ús normal del català, no hi pot haver obstacle perquè la llengua pròpia de Catalunya sigui utilitzada generalment —és a dir, ordinàriament, amb més freqüència— en les actuacions públiques internes i en les comunicacions amb els ciutadans. Seria aquest un ús ordinari, però també un ús superior del català i, per tant, en definitiva, un ús «preferent» en el sentit que abans s'ha explicat en criticar l'esmentat fonament jurídic.

La interpretació dels raonaments exposats pel Tribunal encara es complica més quan aquest ús normal del català, en els termes de l'art. 50.5 de l'EAC però modificant el criteri de la doctrina especialitzada, no pot suposar una càrrega o obligació per a aquells ciutadans que, en ús del seu dret d'opció lingüística, prefereixen el castellà. Aquesta exigència del Tribunal situa l'interpret en el problema d'esbrinar com es pot harmonitzar l'ús normal i prioritari del català amb l'eliminació de qualsevol càrrega o obligació dels ciutadans que opten per l'altra llengua oficial.⁷ La solució, com ja s'ha dit, no pot ser la de l'ús simultani o paritari de les llengües.

6. Milian i Massana, A. «Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència...», cit., p. 45 i 46.

7. Per al Tribunal Constitucional l'exercici del dret d'opció lingüística ha de realitzar-se en igualtat de condicions, «lo que excluye que ... quienes prefieran que su lengua de comunicación con las Administraciones

És raonable apuntar que l'exigència d'eliminació de la càrrega que suposa l'opció per una llengua oficial diferent de l'emprada per l'Administració adquireix plenament sentit en l'àmbit d'actuacions procedimentalitzades en les quals es donin circumstàncies, o s'hagin produït situacions, que facilitin a l'Administració la decisió més adient en matèria lingüística; és a dir, la decisió més favorable a l'efectivitat dels drets lingüístics. D'aquesta manera, els poders públics no podran determinar lliurament la llengua oficial de relació amb els interessats en aquells casos en què hi hagi elements suficients per entendre que, si l'Administració no ho impedeix, es pot traslladar una càrrega al ciutadà que s'hi relaciona, o hi ha un risc de lesió dels drets lingüístics. Des d'aquest punt de vista, cal plantejar-se si, per exemple, un òrgan administratiu pot practicar d'ofici notificacions en català quan hi ha constància de possibles persones interessades que no són residents a Catalunya, que anteriorment s'han adreçat en castellà al mateix òrgan o que, en alguna ocasió, han manifestat la seva preferència pel castellà en les seves relacions amb les administracions catalanes. Tot això s'entén amb exclusió de les actuacions internes, respecte de les quals la STC 31/2010 realment no posa entrebancs a l'ús normal i superior de la llengua pròpia. Es tracta d'un àmbit en el qual pot adquirir relleu la distinció entre *llengua de tramitació* i *llengua de comunicació*.

Evidentment, amb el plantejament exposat no se solucionen tots els problemes. Què succeirà per exemple, en els casos en què l'Administració interpreta incorrectament les dades de què disposa i actua en català quan ha de formalitzar una relació amb ciutadans que només tenen coneixements de castellà? Aquests no podran qüestionar la validesa de l'actuació administrativa,⁸ de manera que jurídicament només hi ha dues possibilitats: o assumeixen la càrrega de sol·licitar les comunicacions en castellà, o ignoren l'actuació realitzada amb efectes suspensius de l'eficàcia dels actes redactats en català. La primera opció, que pot decidir voluntàriament el ciutadà, però que intenta evitar la STC 31/2010, és correcta a la llum de la legislació vigent. La segona no està prevista en l'ordenament jurídic i només podria ser viable si s'estableix per llei.

No hi ha dubte que la Sentència aporta elements per verificar un canvi en la doctrina jurisprudencial en matèria de procediment administratiu, respecte

---

sea el castellano hayan de pedirlo expresamente» (FJ 23). En qualsevol cas, convé deixar clar que el Tribunal empra la noció de càrrega en sentit fort i, per tant, deixant de banda les simples incomoditats o els desavantatges d'escassa importància, com s'apunta a Vernet, J. «Capítol IV. Els elements definidors de l'autonomia a Catalunya», cit.

8. Pel que fa a la llengua, les actuacions fetes en qualsevol de les dues llengües oficials tenen validesa i eficàcia plenes, com es reitera a l'article 32 de l'EAC i ja s'havia declarat a la STC 82/1986.

del qual s'estableix l'imperatiu d'eliminar càrregues i obstacles que situïn els ciutadans en la posició de subjecte actiu enfront l'Administració. Ara bé, caldrà veure com el legislador articula aquest reforçament del dret d'opció lingüística. D'entrada, semblen inevitables els canvis en la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística.⁹

3. El deure de conèixer el català

3.1. La posició del Tribunal Constitucional

En l'apartat 2 de l'article 6 de l'EAC, després del reconeixement del català i del castellà com a llengües oficials de Catalunya, es disposa que «Totes les persones tenen el dret d'utilitzar les dues llengües oficials i els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les». Respecte d'aquest incís, i pel que fa a l'establiment del deure de conèixer el català, el Tribunal declara que només és conforme amb la Constitució si s'interpreta d'acord amb els raonaments del FJ 14.b de la Sentència. A aquesta conclusió arriba l'alt tribunal després de deixar establertes algunes consideracions de gran interès.

En primer lloc, i com ja havia apuntat en la STC 84/1986, de 26 de juny, insisteix que el deure de coneixement d'una llengua oficial diferent del castellà no ve imposat per la Constitució i que no és inherent a l'oficialitat. A diferència d'allò que succeeix amb el castellà, respecte del català no es pot presumir un coneixement generalitzat, independentment de factors de residència o de veïnatge. Afirmar, respecte del deure de conèixer la llengua castellana, que no es tracta d'un deure individualitzat i exigible i que en realitat és *«el contrapunto de la facultat del poder público de utilizarla como medio de comunicación normal con los ciudadanos sin que éstos puedan exigirle la utilización de otra ... para que los actos de imperium que son objeto de comunicación desplieguen de manera regular sus efectos jurídicos»*. I immediatament afirma que, per a la resta de llengües oficials, no existeix una facultat equivalent, atès que els ciutadans de les comunitats autònomes amb dues llengües oficials *«tienen derecho a utilizar ambas en sus relaciones con la autoridad y sólo obligación —constitucional— de conocer el castellano, lo que garantiza la comunicación con el poder público sin necesidad de exigir el conocimiento de una segunda lengua»*. I afegeix que *«En cuanto el deber del ciudada-*

---

9. Milian i Massana, A. «Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència...», cit, p. 47-49. Els canvis semblen també necessaris en una part de l'article 43 de la Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

no se corresponde con el correlativo derecho o facultad del poder público, no teniendo la Administración derecho alguno a dirigirse exclusivamente a los ciudadanos en la lengua catalana tampoco puede presumir en éstos su conocimiento y, por tanto, formalizar esa presunción como un deber de los ciudadanos catalanes».

El discurs precedent desemboca en la tesi que l'article 6.2 de l'EAC seria inconstitucional «*en su pretensión de imponer un deber de conocimiento del catalán equivalente en su sentido al que se desprende del deber constitucional de conocimiento del castellano*», però a continuació afirma que el precepte admet «*con naturalidad*» una altra interpretació que assegura la seva adequació a la CE, perquè el legislador ha establert un deure de naturalesa distinta, atès que s'imposa només «*un deber individual y de obligado cumplimiento que tiene su lugar específico y propio en el ámbito de la educación... y en el de las relaciones de sujeción especial que vinculan a la Administración catalana con sus funcionarios...*».

Es comprova així que el Tribunal ha decidit salvar la constitucionalitat de l'article 6.2 a canvi de provocar una mutació d'aquest precepte, fent-li dir coses que el legislador estatutari no volia dir. És destacable l'alt nivell de consens entre els comentaristes de la STC 31/2010 pel que fa a la crítica a la declaració interpretativa que fa el Tribunal. Convertir una formulació pensada per establir un deure de caràcter general en la proclamació d'un deure de caràcter específic, exigible de manera individualitzada a determinats grups de ciutadans, constitueix un gir massa radical que no pot ser defensat des de l'ortodòxia hermenèutica.¹⁰

3.2. El deure lingüístic general com a presumpció de coneixement

Assenyala el Tribunal, admetent que l'Estatut pot abordar aquesta qüestió, que no és possible entendre que la formulació de l'art. 6.2 de l'EAC tingui com a base i punt de partida la declaració de l'article 3.1 de la CE referida al conjunt dels ciutadans espanyols. El cert és, però, que les dues formulacions, la constitucional i l'estatutària, estan expressades de manera idèntica i amb la mateixa

---

10. La crítica es recull en alguns vots particulars a la Sentència i es troba en textos de tots els sectors de la doctrina. En són una mostra les opinions següents: Carreras, F. de «¿Es constitucional el Estatuto de Cataluña?», *Claves de Razón Práctica*, núm. 206, 2010, p.18; Milian i Massana, A. «Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència...», cit., p. 55 i 56; Pons Parera, E. «Els efectes de la STC 31/2010 ...», cit., p. 133; Tornos Mas, J. «El Estatuto de Autonomía de Cataluña, y el Estado Autonomico, tras la Sentencia del Tribunal Constitucional 31/2010», *El Cronista del Estado Social y Democrático de Derecho*, núm. 15, 2010, p. 22; Tur Alsina, R. i Álvarez Conde E. *Las consecuencias jurídicas de la Sentencia 31/2010, de 28 de junio, del Tribunal Constitucional sobre el Estatuto de Cataluña*, cit., p. 165. Vernet, J. «Capítol IV. Els elements definidors de l'autonomia a Catalunya», cit.

finalitat, que no és altra que establir una de les característiques típiques de l'oficialitat d'una llengua: la impossibilitat d'allegar-ne vàlidament el seu desconeixement, assegurant així la presumpció de coneixement lingüístic que permet als poders públics actuar amb normalitat i que els efectes de les seves manifestacions normatives o executives no puguin quedar paralitzats, amb caràcter general, pels destinataris d'aquestes actuacions. Si això és així en el règim jurodicoconstitucional del castellà, també ho ha de poder ser en el cas del català, que és *també* oficial en el territori de Catalunya (art. 3.2 CE i 6.1 EAC) i respecte del qual, per tant, i amb caràcter general, se n'ha de poder presumir el coneixement per part dels ciutadans que hi resideixen. En aquest marc, es pot afirmar —i el Tribunal realment ho confirma tot invocant la STC 82/1986— que els deures constitucional i estatutari de coneixement lingüístic no són vertaders deures en sentit jurídic, sinó presumpcions generals de coneixement, les quals lògicament cedeixen en determinats casos, especialment quan els ciutadans reaccionen per eliminar els efectes d'aquesta presumpció.

Aquest deure general de coneixement no és, en efecte, un deure jurídic en sentit tècnic, és a dir, no és un imperatiu que, en cas d'incompliment, dugui aparellades conseqüències jurídiques de caràcter limitador de drets.¹¹ No hi ha coerció o sanció per al subjecte que incompleixi aquest deure, senzillament perquè no es tracta d'un deure jurídic típic. La formulació de l'article 3.1 de la CE —com també la que conté l'article 6.2 de l'EAC— és sens dubte la d'una presumpció general de coneixement inseparable del principi de seguretat jurídica.

Una altra qüestió és si aquesta presumpció de coneixement té les mateixes característiques en el cas d'una llengua i de l'altra. Com se sap, el sistema vigent presenta una clara asimetria que es manifesta en el fet que la presumpció de coneixement de la llengua pròpia i cooficial d'una comunitat autònoma cedeix més fàcilment que en el cas de la llengua castellana.¹² Però el que resulta sorprenent de la Sentència és la negació radical d'aquesta presumpció de coneixement d'una llengua oficial, la qual, a més, és una llengua que és objec-

11. Segura Ginard, L. J. «Comentario sobre el régimen jurídico lingüístico del Estatuto de Autonomía de las Islas Baleares». *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 8, 1984, p. 238-240.

12. És aquesta una conseqüència del model de multilingüisme espanyol. Per a la llengua castellana impera el criteri personal, és a dir, qualsevol persona pot exigir comunicar-se amb els poders públics en aquesta llengua en qualsevol indret del territori espanyol. Per a la llengua catalana, en canvi, regeix el criteri territorial, de manera que els ciutadans poden exercir els seus drets lingüístics en el territori de la comunitat autònoma i no poden, com a regla general, allegar el desconeixement del castellà. *Vid.* també Segura Ginard, L.J. «Introducció al marc legal de la llengua catalana a les Illes Balears». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 18, 2004, p. 118 i 119.

te d'ensenyament en el sistema educatiu i que coneix òbviament una part significativa de la població resident a Catalunya, tot i que en graus diversos.

La negació rotunda de qualsevol presumpció de coneixement per part del Tribunal no és una bona notícia per als qui defensen el plurilingüisme com a valor constitucional i un tractament substancialment igualitari entre llengües. En primer lloc, perquè això suposa devaluar l'oficialitat de les llengües autonòmiques diferents de la castellana fins al punt de convertir-les en llengües pràcticament innecessàries,¹³ ja que amb la doctrina exposada s'obre la via a la possibilitat absoluta d'al·legar vàlidament el seu desconeixement en qualsevol circumstància. En segon lloc, perquè sense reconèixer aquesta presumpció de coneixement s'afebleixen els objectius del model educatiu català i perden sentit en bona mesura algunes polítiques de normalització lingüística.

En realitat, el sentit comú ens porta a pensar que la presumpció existeix jurídicament, encara que no afecti la totalitat dels ciutadans de Catalunya, ni sigui evident respecte de la totalitat dels ciutadans residents en aquesta comunitat autònoma. I ens ho confirma el fet que, sense aquesta presumpció, quedaria compromesa la condició del català com a llengua oficial, i el seu ús normal i indistint. Si no hi ha presumpció, com es pot emetre, per exemple, amb validesa i eficàcia plenes (art. 32 EAC), una disposició administrativa en català que tingui com a destinataris una o més persones?

És possible que el Tribunal Constitucional hagi intuït els problemes que pot comportar una declaració favorable a l'existència d'una presumpció general de coneixement de la llengua catalana per a les persones residents a Catalunya i, en conseqüència, hagi optat per la interpretació més conservadora, insistint una vegada més en el fet que, respecte de les llengües oficials diferents del castellà, sempre es pot al·legar vàlidament el seu desconeixement. Ara bé, la decisió del màxim intèrpret de la Constitució deixa de banda, sense prou justificació, que aquesta presumpció és una decisió del legislador estatutari, el qual està habilitat per determinar, en cada territori amb règim de cooficialitat, l'abast i els efectes de l'oficialitat del català sense minva de l'estatus constitucional del castellà. I és clar que un dels efectes de la declaració d'oficialitat és l'establiment de les característiques de la llengua oficial com a vehicle de comunicació i les conseqüències i efectes que els actes dels poders públics comporten per altres subjectes públics i privats.

---

13. Milian i Massana, A. «Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència...», cit, p. 66 i 67.

4. L'exigència d'acreditació de coneixements de català per a determinats professionals del dret i per al personal de l'Administració de l'Estat a Catalunya

4.1. El rebuig a la impugnació

En el recurs d'inconstitucionalitat es qüestiona la licitud de diversos apartats de l'article 33 de l'EAC sobre la base que el text estatutari imposa una determinada regulació lingüística en relació amb matèries i òrgans respecte dels quals l'Estat deté competències. De les diverses qüestions que planteja aquest conjunt d'impugnacions convé centrar-se en les que afecten els apartats 3 i 4 de l'article esmentat.¹⁴

L'apartat 3 estableix el següent: «Per a garantir el dret d'opció lingüística, els jutges i els magistrats, els fiscals, els notaris, els registradors de la propietat i mercantils, els encarregats del Registre Civil i el personal al servei de l'Administració de Justícia, per a prestar llurs serveis a Catalunya, han d'acreditar, en la forma que estableixin les lleis, que tenen un nivell de coneixement adequat i suficient de les llengües oficials, que els fa aptes per a complir les funcions pròpies de llur càrrec o de llur lloc de treball». Per la seva banda, l'apartat 4 disposa que «Per a garantir el dret d'opció lingüística, l'Administració de l'Estat situada a Catalunya ha d'acreditar que el personal al seu servei té un nivell de coneixement adequat i suficient de les llengües oficials, que el fa apte per a complir les funcions pròpies del seu lloc de treball».

En el FJ 21 es confirma l'adequació a la CE d'aquests dos apartats, que es consideren orientats a garantir el dret d'opció lingüística, que és una de les conseqüències del règim de cooficialitat, entenent que aquest règim té caràcter territorial, de manera que vincula tots els poders públics radicats a Catalunya. Però, la raó fonamental per la qual el Tribunal descarta la il·licitud dels preceptes impugnats és la remissió que fan a «les lleis», les quals naturalment

---

14. El Tribunal no acull la impugnació de l'apartat 2 de l'article 33, que proclama el dret de totes les persones a «utilitzar la llengua oficial que elegeixin en totes les actuacions judicials, notariales i registrals, i a rebre tota la documentació oficial emesa a Catalunya en la llengua sol·licitada...», i confirma la seva adequació a la CE tot afirmant que aquest precepte s'adreça a garantir el dret d'opció lingüística, que és vinculant per als poders públics radicats a Catalunya. Per altra banda, el Tribunal desestima el recurs en relació amb l'apartat 5 de l'article 33, que estableix el dret a relacionar-se per escrit en català amb els òrgans constitucionals i amb els òrgans jurisdiccionals d'àmbit estatal, però ho fa mitjançant una interpretació conforme amb la CE. L'alt tribunal afirma que l'Estatut no pot variar l'abast territorial del règim de cooficialitat vigent a Catalunya, però entén que el precepte es pot interpretar en el sentit que aquest dret podrà ser efectiu d'acord amb allò que decideixi el legislador estatal, la qual cosa elimina els dubtes sobre la seva adequació al text constitucional.

han de ser les dictades pel legislador estatal per raons de competència. En la Sentència es llegeix el següent:

«Con todo, como quiera que en el caso del apartado 3 se trata de una exigencia para cuya articulación el Estatuto se remite a “la forma establecida en las leyes”, y siendo obvio que éstas sólo pueden ser leyes estatales en virtud de las reservas establecidas en los arts. 122.1, 124.3 y 149.1.5, 8 y 18 CE, se colige sin dificultad que estos apartados del art. 33 EAC son apenas un trasunto del apartado que les precede, esto es, mera formalización de una consecuencia inherente a la declaración de cooficialidad contenida en el art. 6.2 EAC: el derecho de opción lingüística (art. 33.1 EAC), derivado del derecho de las personas a no sufrir discriminación por razones lingüísticas (art. 32 EAC), que, para su ejercicio ante las instituciones públicas cuya disciplina corresponde al Estado, requiere la intervención, inexcusable y excluyente, del legislador estatal. En particular, y por lo que hace a Jueces y Magistrados, del legislador orgánico del Poder Judicial».

Substancialment per les mateixes raons, la Sentència descarta també la inconstitucionalitat dels apartats 1, 3 i 4 de l'article 102 de l'EAC, que concreten l'exigència d'acreditar un coneixement adequat i suficient del català als magistrats, jutges i fiscals que ocupin plaça a Catalunya, com també al personal al servei de l'Administració de justícia i de la Fiscalia a Catalunya. Així mateix, es desestima el recurs pel que fa a l'article 147.1.a) de l'EAC que conté una exigència similar per a notaris i registradors.

Des de la perspectiva del lligam entre capacitació lingüística i efectivitat dels drets lingüístics dels ciutadans —aspecte al qual la Sentència no hi dedica atenció— la postura adoptada per l'alt tribunal se situa en la mateixa línia de pronunciaments anteriors, com els continguts en les STC 46/1991, de 28 de febrer, i 253/2005, d'11 d'octubre. En aquest punt, el Tribunal reforça la possibilitat d'establir deures i càrregues específiques respecte a determinats subjectes per tal de garantir el dret d'opció lingüística, tret essencial del règim de cooficialitat lingüística.

4.2. Dues observacions crítiques

Tot i la coherència del pronunciament de l'alt tribunal, s'observen dos aspectes mereixedors d'algun comentari crític. El primer d'ells ja ha estat apuntat lúcidament per Milian, autor per al qual l'exigència d'acreditació de coneixements lingüístics als professionals del dret abans esmentats, i al personal al servei de l'Administració estatal a Catalunya, no deriva *in abstracto* del règim de cooficialitat, sinó de l'opció organitzativa que els legisladors estatal i au-

tonòmic han adoptat a Catalunya per a la garantia dels drets lingüístics. Aquesta podria haver consistit en el model denominat «bilingüisme dels serveis i unilingüisme dels agents». Amb aquesta alternativa, no seria indispensable que tots els servidors públics dels quals es tracta haguessin de posseir un coneixement suficient i adequat de català. Allò que no es dubtós, però, és que aquest model no és l'adoptat per les institucions catalanes, les quals ja fa molt de temps apostaren pel «bilingüisme dels serveis i bilingüisme dels agents». Des d'aquesta perspectiva, la Sentència —com confirma l'autor esmentat— és plenament coherent amb el model vigent a Catalunya.¹⁵

La segona observació té a veure amb la idoneïtat dels estatuts d'autonomia, que són lleis orgàniques estatals de perfils singulars, per establir determinades prescripcions en matèries atribuïdes a les instàncies centrals de l'Estat. Els raonaments emprats en el FJ 21 per defensar la constitucionalitat dels apartats 3 i 4 de l'article 33 de l'EAC no suscitarien cap dubte si l'objecte d'enjudiciament hagués estat una llei aprovada pel Parlament de Catalunya. Però aquest no és el cas, perquè els estatuts d'autonomia són disposicions integrants de l'ordenament jurídic estatal i instruments que completen i despleguen el model d'Estat autonòmic establert pel títol VIII del text constitucional.

La STC 31/2010 no es refereix a la possible vinculació del legislador estatal, orgànic o ordinari, per les determinacions estatutàries, atès que no dibuixa les coordenades en les quals el legislador estatal s'ha de moure per ajustar-se a les exigències del dret d'opció lingüística que assisteix als ciutadans de Catalunya. Sembla clar, per tant, que el Tribunal, una vegada més, limita la capacitat del legislador estatutari per condicionar la legislació estatal, fins i tot en un àmbit en el qual el mateix Tribunal ja ha atorgat a l'Estatut un paper protagonista en la determinació de l'abast de la cooficialitat lingüística i en l'ordenació i l'aplicació de les polítiques normalitzadores.

5. Les llengües oficials com a llengües docents

5.1. La doctrina que estableix el Tribunal

A l'hora d'enjudiciar la constitucionalitat de l'article 35 del text estatutari, el Tribunal se centra en els dos primers apartats, els quals declara conformes amb

---

15. Milian i Massana, A. «Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència...», cit. p. 56 i 57.

la Constitució en la mesura que no exclouen la condició del castellà com a llengua de comunicació en l'àmbit educatiu, és a dir, com a llengua vehicular o docent.

Convé recordar l'enunciat del primer apartat: «Totes les persones tenen dret a rebre l'ensenyament en català, d'acord amb el que estableix aquest Estatut. El català s'ha d'utilitzar normalment com a llengua vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament universitari i en el no universitari». Afegeix el segon apartat que «Els alumnes tenen dret a rebre l'ensenyament en català en l'ensenyament no universitari», i proclama seguidament el dret i el deure de conèixer, amb suficiència oral i escrita, ambdues llengües oficials.

El Tribunal recull la doctrina establerta en pronunciaments anteriors (STC 6/1982, 137/1986 i 337/1994), si bé dóna una passa més en deixar clarament assentat que de la Constitució i de l'Estatut deriva l'exigència no només d'ensenyar el català i el castellà, sinó també d'ensenyar en ambdues llengües oficials. Amb la lectura del FJ 24 s'observa que:

- a) No hi ha un dret a rebre l'ensenyament únicament en la llengua oficial preferida pels pares o pels alumnes.
- b) *«...nada impide que el Estatuto reconozca el derecho a recibir la enseñanza en catalán y que ésta sea la lengua vehicular y de aprendizaje en todos los niveles de enseñanza. Pero nada permite, sin embargo que el castellano no sea objeto de idéntico derecho ni disfrute, con la catalana, de la condición de lengua vehicular en la enseñanza».*
- c) *«...ambas lenguas han de ser no sólo objeto de enseñanza, sino también medio de comunicación en el conjunto del proceso educativo...».*
- d) *«...resulta perfectamente “legítimo que el catalán, en atención al objetivo de la normalización lingüística en Cataluña, sea el centro de gravedad de este modelo de bilingüismo”, aunque siempre con el límite de que “ello no determine la exclusión del castellano como lengua docente de forma que quede garantizado su conocimiento y uso en el territorio de la Comunidad Autónoma (STC 337/1994, fundamento jurídico 10)”».*
- e) Davant el silenci del legislador respecte de la llengua castellana, en la Sentència s'afirma que no hi ha un propòsit deliberat d'exclusió d'aquesta llengua, *«puesto que el precepto estatutario se limita a señalar el deber de utilizar el catalán “normalmente como lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza universitaria y en la no universitaria”, pero no como la única, sin impedir por tanto... igual utilización del castellano».* Per això, *«la interpretación constitucionalmente admisible es la que conduce a la existencia de ese derecho a la enseñanza en castellano».*

dels resultats del procés normalitzador tant en l'àmbit educatiu com en el social.¹⁷ El Tribunal manté al llarg de la Sentència que de la condició de llengua pròpia (art. 6.1 EAC) no es pot fer derivar un tractament normatiu que trenqui l'equilibri lingüístic en perjudici del castellà, idea que el porta a autoritzar una posició prioritària del català només quan això sigui justificable per causa de la seva normalització.

L'examen d'aquesta argumentació no pot desconèixer que, com apunta Milian, hi pot haver altres raons per justificar una major presència del català com a llengua docent fins i tot en situacions d'equilibri entre llengües.¹⁸ Per altra banda, ni la Constitució ni l'Estatut no vinculen el caràcter de llengua vehicular d'una llengua oficial a l'assoliment de resultats en els processos de normalització lingüística i, per això, és lícit demanar-se —i així es fa en la part final d'aquest treball— si la posició central del català en el sistema educatiu de Catalunya troba suport en altres valors o principis constitucionals diferents dels que són inherents al procés de normalització lingüística.

6. El deure de disponibilitat lingüística de les entitats privades

6.1. Els raonaments del Tribunal

L'article 34 de l'EAC, intitulat «Drets lingüístics dels consumidors», proclama el dret de totes les persones a «ésser ateses oralment i per escrit en la llengua oficial que elegeixin en llur condició d'usuàries o consumidores de béns, productes i serveis» (incís primer), i prescriu tot seguit que «Les entitats, les empreses i els establiments oberts al públic a Catalunya estan subjectes al deure de disponibilitat lingüística en els termes que estableixen les lleis» (incís segon). Aquesta darrera frase va ser impugnada perquè pot xocar contra els articles 10.1 (dignitat de la persona), 38 (llibertat d'empresa) i 139.2 (lliure circulació i establiment de persones en el territori espanyol) de la Constitució.

L'alt tribunal declara la conformitat del segon incís amb el text constitucional sempre que s'interpreti en els termes del FJ 22. Abans, confirma que el precepte estén lícitament el dret d'opció lingüística a les relacions entre subjectes privats; declara que el deure de disponibilitat és conseqüència d'aquesta facul-

---

17. Fins i tot seria exigible que les administracions educatives haguessin d'adoptar mesures més decidides per assegurar un bon nivell de coneixement del castellà en aquelles zones o centres en què no s'assolissin els resultats idonis.

18. Milian i Massana, A. «Contingut i conseqüències...», cit., p. 62. Aquest autor apunta «motius pedagògics i didàctics, factors derivats de l'entorn, etc.»

tat d'elecció entre llengües oficials de l'incís primer, no qüestionat pels recurrents; ratifica el tractament igualitari que dóna aquest article al català i al castellà, i considera que l'establiment d'aquest deure *in abstracto* no atempta contra els preceptes constitucionals esmentats, afegint que cal diferir el judici de constitucionalitat a la regulació concreta d'aquest deure que el legislador estableixi en cada cas.

Finalment, el Tribunal afronta la qüestió nuclear que planteja el precepte i que condicionarà qualsevol desplegament legal: l'abast del deure d'atenció oral i escrita en la llengua oficial elegida pel consumidor. En aquest punt, es llegeix en el penúltim paràgraf del FJ 22 que aquest deure de disponibilitat lingüística de les entitats privades «no puede significar la imposición a éstas, a su titular o a su personal de obligaciones individuales de uso de cualquiera de las dos lenguas oficiales de modo general, inmediato y directo en las relaciones privadas», afegint a continuació: «toda vez que el derecho a ser atendido en cualquiera de dichas lenguas sólo puede ser exigible en las relaciones entre los poderes públicos y los ciudadanos».

Els raonaments continguts en la Sentència sintonitzen amb la línia de pensament que ja s'havia apuntat per part d'alguns autors. En aquest sentit, és paradigmàtica la posició defensada per Milian, especialment pel que fa als usos orals, qui advertia de la «impossibilitat legal d'estatuir una correspondència obligada *oral* i *directa* en la llengua del consumidor, usuari o client per part de *qualsevol* venedor», perquè això vulneraria la llibertat d'empresa, la llibertat d'expressió i el principi d'igualtat i no discriminació.¹⁹ Això no obstant, el mateix autor considerava, com veurem més endavant, que en determinats casos és viable constitucionalment l'exigència de la correspondència comunicativa per garantir el dret d'opció lingüística als consumidors.

6.2. El dret a ser atès en una llengua oficial

El contingut de l'exigència d'atenció segueix envoltat avui d'una gran imprecisió. Recordem que ni la STC 31/2010, ni l'Estatut, ni la Llei catalana 1/1998,²⁰ determinen clarament si l'obligació d'atendre implica l'ús de la ma-

19. Milian i Massana, A. «Algunes reflexions sobre les intervencions lingüístiques públiques restrictives en el sector privat a propòsit del capítol V de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 31 (1999), p. 50 i 51. Aquest treball es troba recollit a l'obra del mateix autor *Drets lingüístics per a tothom. Estudis de dret lingüístic*. Palma: Leonard Muntaner, Editor, 2010. Del mateix autor, «Contingut i conseqüències jurídiques de la sentència...», cit. p. 65.

20. L'article 32.1 de la Llei catalana 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, estableix que «Les empreses i els establiments dedicats a la venda de productes o a la prestació de serveis que desenvolupen llur activitat a Catalunya han d'estar en condicions de poder atendre els consumidors i

teixa llengua preferida pel consumidor o si, en canvi, només suposa la necessitat d'entendre l'interlocutor i de respondre en qualsevol de les llengües oficials.

Al meu entendre, resulta difícil admetre que un consumidor que únicament coneixi una de les dues llengües oficials pugui ser atès de manera adient sense que el seu interlocutor empri aquesta mateixa llengua. Si s'adopta aquest punt de partida, i s'entén que l'ús de la llengua per la qual ha optat el consumidor pot esdevenir la condició per evitar la frustració del dret d'opció lingüística i la manca d'una relació comunicativa eficaç, haurem d'afirmar que el dret d'atenció comporta no solament l'obligació de conèixer la llengua del consumidor, sinó també l'obligació d'usar-la, oralment i/o per escrit, quan això sigui necessari per assegurar la relació comunicativa. L'atenció inclou, per tant, la noció de correspondència. Aquesta és la idea que lògicament cal vincular al concepte de disponibilitat lingüística, si bé s'ha d'entendre que no hi ha cap irregularitat en una relació comunicativa en la qual la persona que presta l'atenció (vendedor, dependent, etc.) es limita a un coneixement passiu de la llengua preferida, tot usant només l'altra llengua oficial, sempre que el consumidor no s'hi oposi.

Dit això, cal advertir immediatament que l'Estatut no proclama un dret absolut del consumidor, usuari o client a ser atès en la llengua oficial que prefereixi, sinó, en realitat, el dret a ser atès en aquesta llengua per les entitats, empreses i establiments que estiguin subjectes al deure de disponibilitat lingüística. Per això, és fàcil intuir que el dret a ser atès és un dret de configuració legal i que la seva extensió dependrà dels criteris que el legislador estableixi en funció de circumstàncies diverses. Aflora així un lligam estret entre el primer i el segon incís de l'article 34 EAC, ja que sembla clar que el dret que s'hi proclama només serà efectiu front a uns subjectes determinats i, a més, d'acord amb la llei, la qual no podrà establir deures individualitzats d'atenció oral o escrita en els termes abans exposats. No és possible, per tant, una lectura d'aquest dret que transformi els consumidors en beneficiaris immediats del dret a una comunicació plena, oral o escrita, en la llengua de la seva preferència.

Tornant a la posició que mantenia Milian, convé recordar que aquest autor propugna una interpretació de l'article 34 EAC que permet, només en determinats casos, imposar legalment deures d'atenció individualitzada, amb correspondència comunicativa plena, per a algunes entitats, empreses o establi-

---

consumidores quan s'expressin en qualsevol de les llengües oficials a Catalunya». L'article 34 EAC sembla anar més enllà en referir-se al dret de les persones a ser ateses oralment i per escrit.

ments. Així, veu possible, amb caràcter extraordinari, l'exigència d'una disponibilitat lingüística completa que afectés només una part del personal de determinades entitats, empreses o establiments, sempre i quan, a més, «en la plantilla comptessin amb un nombre elevat de treballadors destinats a l'atenció al públic».²¹

La lectura del FJ 22 deixa oberta la porta a una interpretació permeable a aquesta tesi, ja que una mesura legislativa limitadora de drets adreçada a determinats tipus d'entitats, d'empreses o d'establiments, que no imposi «*de modo general, inmediato y directo*» a les persones jurídiques de caràcter privat, o als seus titulars, responsables o empleats, determinades obligacions d'atenció oral o escrita, hauria de considerar-se en principi conforme amb els textos constitucional i estatutari si s'ajustés a les condicions que cal exigir a les mesures lingüístiques constrictives de la llibertat individual: adequació a valors constitucionals —satisfacció del dret d'opció lingüística, normalització del català en l'àmbit de les activitats econòmiques...— i caràcter raonable, adequat i proporcionat de la mesura, sense exclusió de l'altra llengua oficial.²²

En línia amb aquesta proposta doctrinal, tenen cabuda mesures específiques en l'àmbit de les activitats privades sempre que l'afectació dels drets dels subjectes privats se circumscriu principalment a aquells subjectes que, en la pràctica, ja estan en condicions d'aplicar-les, o que poden estar-ho raonablement i sense dificultats excessives. Els exemples recurrents de les denominades grans superfícies comercials, o dels establiments de tot tipus amb un nombre significatiu de treballadors, són en aquest punt plenament vàlids. Convé recordar el fet que mesures com les que es proposen ja han adquirit vigència en altres indrets.²³

L'argumentació que desplega el Tribunal per refusar la impugnació del segon incís de l'article 34 de l'EAC, tot i ser breu, es construeix amb solidesa en la mesura que ve a reconèixer que no hi pot haver un veritable dret d'opció lingüística si no s'adopten mesures prescriptives que, de manera equilibrada, condicionin, al menys en determinats casos, la conducta empresarial dels subjectes

21. Milian i Massana, A. «Contingut i conseqüències de la Sentència...», cit., p. 65.

22. Milian i Massana, A. «Algunes reflexions sobre les intervencions lingüístiques públiques constrictives...», cit. p. 43-50.

23. L'article 8.2 de la Llei 11/2001, d'ordenació de l'activitat comercial a les Illes Balears (BOIB núm. 77, de 28 de juny de 2001) disposa que «En els establiments al detall que disposen d'una plantilla laboral de més de tres treballadors, els consumidors tenen, a més, el dret a ser atesos en la llengua oficial de les Illes Balears que escullin».

privats. Ara bé, aquest plantejament no lliga amb la declaració segons la qual «*el derecho a ser atendido en cualquiera de dichas lenguas sólo puede ser exigible en las relaciones entre los poderes públicos y los ciudadanos*», a menys que això s'interpreti en el sentit que el Tribunal s'està referint a un dret general i incondicionat, diferent, per tant, del que caracteritza l'article 34 EAC en els termes exposats.

6.3. Era necessària la interpretació de conformitat amb la Constitució?

Arribats al final de l'examen del FJ 22 de la Sentència, cal demanar-se si el Tribunal podia haver prescindit d'un pronunciament de declaració conforme amb la CE i limitar-se a declarar la constitucionalitat del segon incís del precepte per les mateixes raons que llegim al fonament jurídic esmentat. Atesa la manca d'impugnació de l'incís primer, el pronunciament interpretatiu no calia perquè el precepte admet perfectament una lectura ajustada a la nostra Carta Magna, i perquè la virtualitat del precepte queda supeditada a l'actuació implementadora del legislador català. Aquest, per tal d'assegurar l'efectivitat del dret a ser atesos en la llengua preferida pel consumidor, ha de determinar, amb la concreció necessària, les obligacions corresponents per part dels subjectes obligats a relacionar-se amb els consumidors i usuaris.

En altres paraules, la proclamació estatutària del dret a ser atesos, d'acord amb la llei, en la llengua oficial determinada per la persona consumidora o usuària en les relacions entre particulars no constitueix un enunciat que, en si mateix, pugui xocar amb el text constitucional i, singularment, amb el seu article 3, que precisament obre la porta als estatuts d'autonomia per declarar l'oficialitat de la llengua pròpia del territori respectiu i també, com es desprèn de les STC 82/1986, 123/1988 i 56/1990, per establir el contingut inherent al concepte d'oficialitat i l'abast d'aquest.

7. Consideració final sobre la normalització lingüística com a fonament de les decisions del legislador estatutari

7.1. Plantejament del tema

Comentats els pronunciaments més rellevants que, en matèria de llengües oficials, conté la STC 31/2010, sembla oportú completar aquestes reflexions amb una aproximació a una qüestió que incideix en el bessó de l'ordenació constitucional del plurilingüisme i que causa certa inquietud des del punt de

vista de la fonamentació jurídica dels obstacles a una major presència i projecció de la llengua catalana. Es tracta de l'apel·lació constant que fa el Tribunal al principi de normalització lingüística com a fonament d'algunes decisions incorporades a l'EAC. Els objectius del procés normalitzador justifiquen, per exemple, a parer del Tribunal, que el català pugui tenir una certa prioritat en l'actuació de les administracions catalanes i en els mitjans de comunicació de titularitat pública, o que sigui la llengua normalment emprada com a vehicular en el sistema educatiu.

L'apel·lació als objectius de la normalització lingüística, en allò que té de justificació de les diverses mesures adoptades pel legislador i per les administracions públiques de Catalunya, sembla difícilment discutible. I això, entre altres raons, perquè els poders públics d'aquesta comunitat autònoma estan directament sotmesos a l'imperatiu normalitzador (art. 6.2 i 143 EAC). Però la Sentència de què s'ocupa aquest treball versa sobre l'Estatut d'autonomia i la seva adequació a la Constitució no pot dependre de com s'ajusta als mateixos principis fonamentals que incorpora, sinó de com respecta els principis, valors i normes de la *lex superior*. Sembla difícil qualificar el principi de normalització de les llengües oficials diferents del castellà com a principi constitucional, fins i tot a la vista de la redacció de l'article 3.3 CE. Per això és lícit posar en qüestió la idoneïtat tècnica d'aquest argument.

Aquestes reflexions poden tenir un major interès quan l'asimetria lingüística sigui favorable al català en determinats àmbits i es pugui considerar que en aquests ja s'han assolit els objectius normalitzadors. Això pot succeir en alguns àmbits de la vida institucional o social en els quals hi hagi, des del punt de vista de l'ús lingüístic i dels drets dels ciutadans, una equiparació clara entre el català i el castellà. Doncs bé, en aquests supòsits, la posició prioritària o de major relleu del català podria deixar de comptar amb el suport de la doctrina jurisprudencial segons la qual aquesta prioritat o superioritat només es justifica per les exigències del procés de normalització lingüística.²⁴

7.2. La projecció dels principis d'autonomia i de pluralisme polític

La qüestió plantejada en l'epígraf anterior porta a esbrinar si el legislador estatutari pot donar un tractament a la llengua pròpia de la comunitat autòno-

---

24. En reforç de les afirmacions que estan en el text es pot al·legar que els aspectes que formen part de la problemàtica de la cooficialitat ja podien haver-se tractat en el text estatutari de 1979 —amb suport directe en l'article 3.2 de la CE—, quan lògicament encara no hi havia, en sentit estricte, polítiques de normalització.

ma, que és a la vegada oficial juntament amb la castellana, que impliqui una posició de prioritat que no estigui basada exclusivament en la necessitat de normalització o de reequilibri d'un ús lingüístic deficitari. Per respondre a aquest interrogant convé tenir present el següent:

- a) La Constitució no imposa la uniformitat perfecta en el tractament jurídic de les llengües oficials en un territori dotat d'un règim de cooficialitat lingüística, sinó una ordenació del plurilingüisme coherent amb la consideració d'ambdues llengües com a mitjans normals de comunicació entre els poders públics i entre aquests i els ciutadans, tot garantint els drets lingüístics de tots els ciutadans amb independència de la llengua en què s'expressin habitualment, i prohibint la discriminació per raó de llengua. És raonable afirmar que, quan en l'article 3 CE s'usa l'expressió «*seran también oficiales*», s'està instaurant un règim de cooficialitat substancialment igualitària, especialment pel que fa als drets dels ciutadans. I això es fa compatible amb el fet que la Constitució consagri un estatus determinat per al castellà, com a llengua comuna dels espanyols que tots han de conèixer i poder usar, que apareix reforçat per la presumpció que dimana directament de l'expressió «*todos tienen el deber de conocer*». Ara bé, és la mateixa Constitució, en l'apartat 2 de l'article 3, la que també crida els estatuts d'autonomia per tal que concretin l'abast de la cooficialitat, de manera que s'habilita el legislador estatutari —és significativa l'expressió «*de acuerdo con sus estatutos*»— a introduir les modulacions que es considerin oportunes.
- b) Sembla raonable afirmar, en conseqüència, que el legislador estatutari pot ordenar el règim de cooficialitat introduint, per a l'àmbit autonòmic corresponent, elements d'asimetria entre llengües. Aquesta possibilitat s'ha manifestat, per exemple, en limitar l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana l'abast territorial de l'oficialitat de la llengua autonòmica.²⁵ Doncs bé, si això és viable, per què no és possible assignar a la llengua pròpia determinats espais de major presència? No seria aquesta una de les opcions que deriven, si més no formalment, de l'article 3.2 CE?
- c) En aquest context, poc importa quina sigui la necessitat d'avançar en el procés de normalització de les llengües cooficials. Oficialitat i normalització es mouen en nivells distints, encara que complementaris, però la primera no depèn de l'ús social i, per tant, de l'èxit o del fracàs de les accions normalitzadores. Així es dedueix de la STC 82/1986, ja esmentada, que va

---

25. Article 6.7 de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, aprovat per la Llei orgànica 1/2006, de 10 d'abril.

precisar la noció de llengua oficial als efectes de l'article 3 de la CE. La declaració d'oficialitat d'una llengua territorial diferent del castellà és un decisió exclusiva del legislador estatutari, com també ho és determinar l'abast del règim de cooficialitat. Si això és així, les característiques de l'estatus d'oficialitat del català a Catalunya depèn essencialment de les decisions del legislador estatutari i del legislador català. I no és dubtós que el règim d'ús de la llengua per part dels poders públics i els seus efectes es troben essencialment en l'àmbit de l'oficialitat.²⁶

Dit això, sembla justificat afirmar que la força del legislador estatutari per afrontar el desplegament de la prescripció de l'article 3.2 de la CE l'hem de cercar raonablement en dos principis fonamentals del nostre Estat autònic: el principi d'autonomia (art. 2 i 137 CE) i el principi de pluralisme polític (art. 1.1 CE).²⁷

L'autonomia política es tradueix en la capacitat d'autogovern i es manifesta en la possibilitat d'establir, impulsar i aplicar polítiques pròpies sense afectació de l'espai de responsabilitat assignat a les institucions centrals de l'Estat. Aquesta llibertat d'acció autònica es projecta particularment sobre els fets diferencials i sobre els símbols i altres elements d'identificació i cohesió social, i fins i tot adquireix un relleu especial pel que fa a la cultura i a la llengua pròpies d'una entitat territorial que és nacionalitat (segons l'article 2 CE) i *nació* (segons el preàmbul de l'EAC interpretat d'acord amb la mateixa STC 31/2010). En aquest sentit, no es pot oblidar que l'autonomia de Catalunya té el seu origen històric en bona part en la idea de recuperació cultural i lingüística.

Paral·lelament, hi ha, al meu entendre, una connexió entre autonomia i pluralisme polític que es manifesta, entre d'altres, amb la possibilitat d'orientacions polítiques diferents de les de l'Estat, però també en el poder d'adoptar, en cada moment històric i en funció de quines siguin les majories parlamentàries, totes aquelles opcions de política legislativa que no vinguin impedides per la Constitució. Això també es manifesta en matèria de llengua, perquè la Constitució no prejutja totes les possibilitats del model i deixa la porta oberta

26. En tot cas, avui per avui, i tot els bons resultats de les polítiques lingüístiques dels darrers decenni a Catalunya, no cal justificar el fet que, en general, la igualtat jurídica i real entre ambdues llengües oficials està lluny d'aconseguir-se.

27. El dret a l'autonomia s'ha de veure també com a instrument per a la garantia de la pluralitat cultural i lingüística. *Vid.*, al respecte, Vernet, J. i Punset, R. *Lenguas y Constitución*, cit. p. 24 i 25, i Pérez Fernández, J. M. «Principios del régimen juricolingüístico: en especial, el estatuto de oficialidad», p. 44 i s., en l'obra coordinada pel mateix autor *Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas en España*. Barcelona: Atelier, 2006.

a diverses opcions, com es posa de relleu, per exemple, en matèria d'ensenyament de la llengua pròpia. Aquests principis constitucionals poden avalar que els estatuts d'autonomia atorguin un tractament prioritari o reforçat de la llengua pròpia en àmbits com el de l'administració, l'ensenyament i els mitjans de comunicació públics, sense afectació de l'estatus constitucional del castellà.

Des de la perspectiva ara tant sols apuntada, es detecta un cert dèficit de solidesa en la construcció de molts dels arguments exposats en la STC 31/2010 per resoldre la impugnació dels preceptes estatutaris dedicats a l'ordenació de les llengües oficials, alhora que es comprova que, per al Tribunal Constitucional espanyol, l'oficialitat del català i la seva consideració de llengua pròpia de Catalunya tenen sentit, bàsicament, per raons històriques i en la necessària superació d'aquestes per mitjà de les polítiques de normalització lingüística. Això implica injustificadament examinar qualsevol decisió en matèria de llengua només des de l'òptica de les polítiques de foment del català i alhora limitar enormement la capacitat dels estatuts d'autonomia com a instruments de desplegament del model constitucional d'ordenació del plurilingüisme.

Bibliografia

- AA. DD. «Especial Sentència 31/2010 del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006». *Revista catalana de dret públic*, 2010. *Revista de Llengua i Dret*, núm. 29, 1998, p. 81-94.
- ARROYO JIMÉNEZ, L. «La STC 31/2010, de 28 de junio, sobre el Estatuto de Autonomía de Cataluña», en *Informe Comunidades Autónomas 2010*. Barcelona: Instituto de Derecho Público, 2011, p. 54-59.
- DE CARRERAS, F. «¿Es constitucional el Estatuto de Cataluña?» *Claves de Razón Práctica*, núm. 206, 2010, p. 10-19.
- BLANCO VALDÉS, R. L. «El Estatuto catalán y la Sentencia de nunca acabar». *Claves de Razón Práctica*, núm. 205 (2010).
- FRANQUESA, E. i JOU, Ll. (ed.). *Doble oficialidad y lengua propia: dos lenguas y un territorio*. Textos de Josep M. Puig Salellas. Madrid: Marcial Pons, 2010.
- COLOM PASTOR, B. *Llengua, dret i autonomia*. Palma: Lleonard Muntaner, Editor, 2011.
- JOU I MIRABENT, L. «Els principis de llengua pròpia i de llengües oficials en l'articulat de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 29, 1998, p. 7-22.
- «El model lingüístic educatiu a les Illes Balears en l'ensenyament no universitari». —«La Sentència 31/2010, reinterpretada. Legislació lingüística, realitat social i polí-

tica». *Revista d'Estudis Autònòmics i Federals*, núm. 12, 2011, p. 153-191.

MILIAN I MASSANA, A. «Algunes reflexions sobre les intervencions lingüístiques públiques constrictives en el sector privat a propòsit del capítol V de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística». *Revista de Llengua i Dret*, núm. 31, 1999, p. 35-56.

—*Drets lingüístics per a tothom. Estudis de dret lingüístic*. Palma: Leonard Muntaner, Editor, 2010.

—«Contingut i conseqüències jurídiques de la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, en relació amb les llengües oficials». *Revista Jurídica de les Illes Balears*, núm. 9, 2011, p. 39-67.

MILIAN I MASSANA, A. (coord.), *El plurilingüisme a la Constitució espanyola*. Barcelona, Institut d'Estudis Autònòmics, 2009.

PÉREZ FERNÁNDEZ, J.M. (coord.). *Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas en España*. Barcelona: Atelier, 2006.

PONS PARERA, E. «Lengua y Constitución», a VERNET I LLOBET, J. (coord.), *Estudios sobre la reforma de la Constitución Española*. Palma: Institut d'Estudis Autònòmics, 2010, p. 275-307.

—«Els efectes de la STC 31/2010, de 28 de juny, sobre el règim lingüístic de l'Estatut d'autonomia de Catalunya». *Revista d'Estudis Autònòmics i Federals*, núm. 12, 2011, p. 120-152.

PONS, E. i VERNET, J. «La llengua de l'ensenyament a les comunitats autònomes amb llengua pròpia». *Revista d'Estudis Autònòmics i Federals*, núm. 8, 2009, p. 144-191.

SEGURA GINARD, L. J. «Comentario sobre el régimen jurídico lingüístico del Estatuto de Autonomía de las Islas Baleares». *Revista Vasca de Administración Pública*, núm. 8, 1984, p. 235-250.

—«Introducció al marc legal de la llengua catalana a les Illes Balears». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 18, 2004.

TORNOS MAS, J. «El Estatuto de Autonomía de Cataluña, y el Estado Autonomico, tras la Sentencia del Tribunal Constitucional 31/2010». *El Cronista del Estado Social y Democrático de Derecho*, núm. 15, 2010, p. 18-25.

TUR AUSINA, R. i ÁLVAREZ CONDE, E. *Las consecuencias jurídicas de la Sentencia 31/2010, de 28 de junio, del Tribunal Constitucional sobre el Estatuto de Cataluña. La Sentencia de la perfecta libertad*. Cizur Menor: Aranzadi, 2010.

VERNET, J. «Capítol IV. Els elements definidors de l'autonomia a Catalunya», a BARCELÓ, M. i VINTRÓ, J. *Manual de dret públic de Catalunya*. Barcelona: Atelier. 2a. ed., 2011 (en premsa).

VERNET, J. (coord.), PONS, E.; POU, A.; SOLÉ, J.R.; PLA, A. M. *Dret lingüístic*. Valls: Cossetània, 2003.

VERNET, J. i PUNSET, R. *Lenguas i Constitución*. Madrid: Iustel, 2007.

Resumen

Las lenguas oficiales en la doctrina reciente del Tribunal Constitucional

Lluís J. Segura Ginard

En el trabajo se analiza la Sentencia del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de junio, dictada en relación con la impugnación de varios preceptos del Estatuto de autonomía de Cataluña que regulan el uso de las lenguas oficiales en esta comunidad autónoma. Se exponen varios elementos de juicio que ponen en cuestión la construcción de algunos de los razonamientos utilizados por el Tribunal para justificar su decisión en aspectos fundamentales como el significado y el alcance del concepto de lengua propia, la interpretación del

deber de conocer el catalán, la exigencia de conocimientos de esta lengua para determinados profesionales del derecho y para el personal de la Administración del Estado en Cataluña, las lenguas vehiculares en la enseñanza y el principio de disponibilidad lingüística en el campo de la protección de los consumidores y usuarios. Asimismo, se pone en duda que, en ámbitos determinados, sólo el principio de normalización lingüística, que no es un principio constitucional, pueda justificar una posición prioritaria del catalán.

Palabras clave: lenguas oficiales, Estatuto de Autonomía, régimen jurídico del catalán, lengua propia, deber de conocimiento, normalización lingüística, lengua vehicular en la enseñanza, disponibilidad lingüística.

Abstract

Official Languages in Recent Constitutional Court Doctrine

Lluís J. Segura Ginard

This paper analyzes the Constitutional Court's 31/2010 decision, rendered with respect to challenges to various provisions of the Statute of Autonomy of Catalonia regulating the use of official languages in this autonomous community. Various items of evidence are adduced that call into question the construction of some of the reasoning used by the Court to justify its decision on fundamental aspects such as the meaning and scope of the concept of autochthonous language, the interpretation of the duty to know

Catalan, the requirement that certain professionals working in the field of law and central government officials working in public administration in Catalonia should have knowledge of this language, vehicular languages in teaching and the principle of language availability as it applies to the protection of consumers and users. Furthermore, doubt is cast upon the position that in certain spheres, the sole principle of language standardization, which is not a constitutional principle, can justify a priority position for Catalan.

Key words: official languages, Statute of Autonomy, legal status of Catalan, autochthonous language, duty to know, language standardization, vehicular language in teaching, language availability